

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KOMİTESİ BASIN DUYURUSU

"Komite, Torres Boğazı Adaları Sakinlerinin Kendi Kültürlerinden Yararlanma Hakkı ve Özel ve Aile Hayatları ile Konutlarına Keyfi Müdahaleden Kaçınma Haklarını Avustralya'nın İhlal Ettiğine Karar Verdi."

Cenevre, 23 Eylül 2022

BM İnsan Hakları Komitesi, çığır açan bir kararında, Torres Boğazı'ndaki adalarda yaşayan yerli halkı iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı yeterince koruyamaması nedeniyle, ada sakinlerinin kendi kültürlerinden yararlanma haklarıyla, özel ve aile hayatları ile konutlarına keyfi müdahaleden kaçınma haklarının Avusturalya tarafından ihlal edildiğini tespit etti.

Komite, Avustralya vatandaşı sekiz yetişkin ile bu kişilerin altı çocuğunun beraber açtığı ortak davayı inceledikten sonra kararını bugün verdi. Açılan davada, davacı statüsünde bulunan kişilerin hepsi Avustralya'nın Torres Boğazı'nda yer alan ve dördü de küçük ve alçak ada olan *Boigu, Poruma, Warraber* ve *Masig* adalarının yerli sakinleridir. Ada sakinleri, Avustralya'nın alınan diğer önlemlerin yanı sıra, deniz setlerini yükselterek ve sera gazı emisyonlarını azaltarak iklim değişikliğine yeterli düzeyde uyum sağlayamadığını, bu nedenle de insan haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Komite üyesi Hélène Tigroudja *"Komitenin vermiş olduğu bu karar, ulusal sistemlerde iklim değişikliğinin insan haklarından yararlanma üzerindeki olumsuz etkilerine karşı kırılgan grupları korumak için uygun önlemleri almadığı durumlarda, bireylerin iddialarını ileri sürmeleri için bir yol oluşturması nedeniyle önemli bir gelişmeye işaret ediyor"* dedi.

Ada sakinleri, Komiteye sundukları başvurularında, hava değişikliklerinin geçim kaynakları, kültürleri ve geleneksel yaşam biçimleri üzerinde doğrudan zararlı etkileri olduğunu iddia etmektedir. Ayrıca ada sakinleri son yıllarda gelgitin neden olduğu şiddetli su baskınlarının aile mezarlarını tahrip ettiğini ve adalarında çeşitli yerlere insan kalıntılarını dağıtarak bıraktığını belirtmektedir. Atalarının mezarlıklarını korumanın, ölen akrabalarını ziyaret etmenin ve onlarla iletişim kurmanın kültürlerinin merkezinde olduğunu savunmaktadır. Ayrıca, ada sakinleri reşit olma ve erginlik törenleri gibi kültürleri için en önemli törenlerinin, ancak topluluğun kendi topraklarında gerçekleştirilirse kültürel olarak anlamlı olacağını savunmaktadır.

Ada sakinleri ayrıca, iklimdeki değişikliklerle birlikte şiddetli yağış ve fırtınaların ağaçlara zarar verdiğini ve arazilerinin yapısını bozduğunu, sonuç olarak da geleneksel balıkçılık ve çiftçilikten elde ettikleri yiyecek miktarında azalmaya yol açtığını savunmaktadır. Örneğin Masig Adası'nda deniz seviyesinin yükselmesiyle birlikte toprağa sızan tuzlu su, Hindistan cevizi ağaçlarının önce hastalanmasına ardından ölümüne sebep olmuştur. Ağaçların ölümü ise ağaçlardan elde edilen ve ada sakinlerinin geleneksel diyetlerinin önemli bir parçası olan Hindistan cevizi meyvesi ve meyveden elde edilen suyun da yok olmasına neden olmuştur.

Komite kararında, ada sakinlerinin, geleneksel topraklarıyla olan yakın, manevi bağlarıyla birlikte kültürel bütünlüklerinin çevrelerinde yer alan ekosistemlerin sağlığı ile olan yakın ilişkisini dikkate aldı. Bunun sonucunda Komite, Avustralya'nın yerli ada sakinlerini iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı korumak için zamanında ve yeterli önlemleri almakta yetersiz kaldığını ve bu durumun ada sakinlerinin kendi kültürlerinden yararlanma hakkıyla birlikte, özel ve aile hayatları ile konutlarına keyfi müdahaleden kaçınma hakkının ihlal edilmesine yol açtığını tespit etti.

Komite üyesi Hélène Tigroudja ayrıca "Kendi yetki alanlarında bulunan bireyleri iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden koruyamayan devletler, uluslararası hukuka göre insan haklarını ihlal ediyor olabilir." yorumunu ekledi.

Aynı kararda Komite, güçlü ulusal ve uluslararası çabalar olmadan, iklim değişikliğinin etkilerinin bireyleri, sözleşme kapsamında korunan yaşam haklarının ihlali ile karşı karşıya bırakabileceğinden bahsetti. Komite kararın devamında Avustralya'nın, dört adanın etrafına inşa etmeye başladığı ve 2023 yılına kadar tamamlanması beklenen deniz setleri gibi bir dizi eylemine rağmen, ada sakinlerinin hayatına yönelik riskleri önlemek adına zamanında ve uygun başka önlemler almak için harekete geçmesi gerektiğini belirtti.

Komite çözüm olarak, Avustralya'nın yerli ada sakinlerinin uğradığı zararı tazmin etmesine; topluluk olarak ihtiyaçlarını doğru değerlendirmek amacıyla ada sakinleriyle anlamlı müzakerelerde bulunmasına ve Avustralya'nın ada sakinlerinin kendi adalarında güvenli bir şekilde var olmalarını güvence altına almak için gerekli önlemleri alması gerektiğine karar verdi.

Arka Plan Bilgisi:

BM İnsan Hakları Komitesi, bugüne kadar 173 devlet tarafından onaylanan Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye taraf olan devletlerin Sözleşme'ye olan bağlılığını denetlemektedir.

Komite, dünya çapında seçilen bağımsız insan hakları uzmanlarından oluşmaktadır. Komite, taraf devletlerin temsilcisi olarak değil, bireysel kapasiteleri dâhilinde hizmet veren 18 kişiden oluşmaktadır.

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol, bireylere, Sözleşme ile güvence altına alınan haklarının ihlali nedeniyle, protokole taraf olan 117 Devlete karşı şikâyetle bulunma imkânı sağlamaktadır. *İhtiyari Ek Protokol, taraf Devletler'e Komite'nin kararlarına iyi niyetle uyma konusunda uluslararası sorumluluk yüklemektedir. Şikayete ilişkin daha fazla bilgiye çevrimiçi olarak <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/complaints-about-human-rights-violations> adresinden ulaşılabilir.*

* Basın duyurusunun orijinal metnine ulaşmak için:

<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/09/australia-violated-torres-strait-islanders-rights-enjoy-culture-and-family>

* Çevirinin orijinaline ulaşmak için:

<https://altiparmakhukuk.org/blog/bm-insan-haklari-komitesi-basin-duyurusu-74>